

Forventningers betydning for inkludering

Jorunn H. Midtsundstad

BAKGRUNN FOR TEMAET

- FOU i praksis: 'Samarbeid for barns helhetlige utbytte: Barnehagebarn med nedsatt funksjonsevne (Cameron m.fl 2014)
- 'Lærende regioner' (Langfeldt, 2015)
- Drop-In metoden (Midtsundstad, 2013)
- School-In, innovasjon i offentlig sektor. FINNUT. Finansiert av Norges Forskningsråd
  - Samhandling
  - Forventninger til deltagelse
- Oppdragelse i rollen - organisasjonsmedlem
- Forventningenes betydning
- Felles forventninger – gode muligheter for rolleutvikling

INKLUDERING

- Salamancaerklæringen (1994)
  - et prinsipp
  - en demokratisk rett til deltakelse i et fellesskap
- Målet er variasjon og respekt for ulikhet
- Målet er ikke likhet, men at alle skal få like muligheter
- Inkludering på systemnivå
- Hvordan utvikler vi vår rolle i organisasjoner?
- Hva kjennetegner organisasjoner hvor det er enkelt å finne sin plass?

FORVENTNINGER OG ANSVAR

- Forventninger – personlige
- Lærere senker sine forventninger til ulike grupper elever (Diamond m. fl. 2004)
  - USA – etnisitet
  - Norge – etnisitet? - yrkesfag? – sosioøkonomisk bakgrunn? – diagnoser? Nedsatt funksjonsevne – kjønn?
- Forventningsstrukturer etableres i skoleorganisasjonen
- Påvirker ansvarsforståelsen
- Differensierer ansvaret for elevens læring sosialt og faglig

HVORDAN SENKER VI FORVENTNINGENE?

FRA ET NFR PROSJEKT I REGI AV AGDERFORSKNING OG UIA

- Veldig aktiv, veldig sosial, han er veldig motorisk flink, han er over alt, veldig humor, elsker å leke med andre barn. Han har et hørselsproblem, ellers er han veldig lett å ha med å gjøre og veldig sosial og kontaktsøkende - så ja, elsker å være i sentrum (mor).
- Ja, han tar jo ikke fem øre for å være ute å leke og klatre og han utfordrer seg selv kanskje litt for mye. Så det er sant, han er ikke forsiktig sånn som veldig mange er med Downs, som på en måte ikke tør, det er mye de ikke tør, men han tør mer enn han burde kanskje (styreren).
- For motorisk sett så var han mye flinkere enn veldig mange andre barn med Downs (koordinatoren -helsesøster) (Midtsundstad, 2010).

LAVE FORVENTNINGER

- NOVA: Det er et mønster at disse elevene møtes med lave forventninger av skole og foreldre (2014)
- NAKU: Barna selv sier at de blir møtt med lave forventninger (2016)
- Lave forventninger gir **ikke** like muligheter

FORVENTNINGER I ORGANISASJONER

- Forventningene i organisasjonen - «Det sitter i veggene»
- Forventningsstrukturer som begrep beskriver et system av forventninger i organisasjonen som former fellesskapet; voksenrollen, deltagerrollen, oppdragelsen og ansvarsforståelsen
- Voksne og barn utvikler sin rolle i møte med forventningene til atferd i organisasjonen (Fend, 2006)
- Forventningsstrukturene oppdrar i rollen

FORVENTNINGER TIL DELTAGELSE

- Dialogpreget undervisning
- Lærer og elever skaper innholdet sammen
- Gjensidighet
- Forventninger til fellesskapet
- Oppdrar klassen
- Gjør det enkelt for hverandre, deler, omsorg

- Reproduserende undervisning
- Spørsmål og svar
- Rett/galt svar
- Lydighet
- Forventninger til atferd og resultater
- Oppdrar enkeltelever
- Kontroll, privatpraksis

Aasebø, et.al. 2015)

- Deltagelse i to skoler

FORSKJELLER MELLOM TO SKOLER:

- «Vi bekymrer oss for elever som ikke klarer å ta til seg noe, de stille, utagerende...»
- «..regner med diagnose»
- «passer ikke inn hos oss»
- «vi skyver de litt bort, ikke sant – tar de ut–arbeidsro – men de mister jo tilhørighet da..»

- «Vi bekymrer oss for elever som går alene»
- «..vi dytter dem inn i flokken igjen..»
- «..de må sosialisere seg»
- «vi tar dem på fersken i å gjøre no' bra»
- «det hender vi henter de som ikke dukker opp..»

(Ingebrigtsvold Sæbø & Midtsundstad, 2016)

FORVENTNINGSSTRUKTURER OG INKLUDERING

Fire dimensjoner i inkluderingsarbeid

- Å fokusere på fellesskapet
- Å gi muligheter for deltakelsen (både få noe og gi noe til fellesskapet)
- Å gi muligheter for medvirkningen (demokratiseringen)
- Øke utbytte til den enkelte (Haug, 2014)
- Forventninger knyttet til klassen – mindre til person (LR)

INKLUDERING OG PLASSERING

- Inkludering avhenger både av person og organisasjon
- Organisasjonen skal gi plass til medlemmene og medlemmene skal finne sin plass
- Å gi plass: Å tilby tydelige og klare forventninger til rollene og samspillet – faglig og sosialt fellesskap(LR)
- Å plassere seg: Å orientere seg etter organisasjonens forventninger og hvordan ulike medlemmer plasserer seg

ELEVROLLEN

- Forventninger til elevrollen
- Elever ønsker å oppfylle skolens forventninger (Greene, 2011).
- Å identifisere seg med elevrollen
- Å identifisere seg med fritidsrollen
- Å definere seg innenfor eller utenfor elevrollen (Penne, 2015).

- Å bli definert ut....
- Forventninger fjernes
- Sammenligninger definerer

FORVENTNINGERS BETYDNING

- Forventninger: kunnskap og kjennskap (Midtsundstad, 2013)
  - *Kunnskap – Diagnoser/forutsetninger*
  - ‘Det kommer til å ta lang tid...’
  - ‘Ja, du vet jo hvordan adhd-unger er...’
  - *Kjennskap - Kjenner familien*
  - ‘Da jeg så faren, skjønnte jeg at det ikke nytta...’
  - ‘Ja, du har jo søstera - så du vet hva jeg snakker om...’
  - Forventninger og ansvar

ELEVROLLEN – SKOLENS ELEVROLLE

- Forskjeller i skolekultur: Hvor tydelige og eksplisitte er forventningene til organisasjonens roller og samspill?
  - Mats – lekser
  - Vilde – være i klasserommet
  - *‘Å unnskyldte betyr å utelukke’*
  - *‘Å støtte til å mestre rollen betyr å inkludere’* (Midtsundstad, 2015)
- Eksempel:
  - Elev – urolig setter seg på hendene sine
  - Hva gjør de voksne?
  - Unnskylder/ støtter mestring?

FORVENTNINGER OG OVERGANGER

- Forventningene er med på å bestemme utbyttet til den enkelte
- OVERGANGER
- Å utvikle seg til organisasjonsdeltager letter overganger mellom barnehage – skole – arbeidsliv
- Barnehage – skole
- Småskole – mellomtrinn
- Mellomtrinn – ungdomsskole
- Ungdomsskole – videregående skole

BARNEPERSPEKTIVET – DELTAGELSE PÅ ORGANISASJONSNIVÅ

- Å få like forventninger som de andre
  - Da kan jeg strekke meg
- Å plassere meg blant ulike barn og unge
  - Da har jeg mange å lære rollen av og finne min egen
  - Se etter hvordan de andre er medlemmer -modellæring
- Å være medlem i en organisasjonen det er enkelt å finne sin plass
  - Tydelige forventninger til rollen – veiledning
- Å få støtte og hjelpemidler så jeg mestrer organisasjonens forventninger så langt det er mulig
  - Da får jeg likeverdige muligheter

REFERANSER

- Aasebø, T., Midtsundstad, J. H., Willbergh, I. (2015). Teaching in the age of accountability: Restrained by school culture? *Journal of Curriculum Studies*. Web:1-21.
- Bonesrønning, H. & Iversen, J.M.V. (2010). Prestasjonsforskjeller mellom skoler og kommuner: Analyse av Nasjonale prøver 2008 SØF-rapport (Vol. 1). Trondheim: Senter for økonomisk forskning.
- Cameron, D. L., Tveit, A. D., Midtsundstad, J. H., Nilsen, A. C. E., Jensen, C. (2014). An examination of the role and responsibilities of kindergarten in multidisciplinary collaboration on behalf of children with severe disabilities. *Journal of Research in Childhood Education* 28.(3) pp. 344-357
- dropinmetoden.no
- Fend, H. (2006) *Neue Theorie der Schule: Einführung in das Verstehen von Bildungssystemen*. Wiesbaden: VS, Verl. Für Sozialwiss.
- Greene, R. W. (2011). *Utenfor. Elever med atferdsutfordringer*. Oslo: Cappelen Damm Akademiske
- Helsedirektoratet (2015). *Barn og unge med habiliteringsbehov. Samarbeid mellom helse- og omsorgssektoren og utdanningssektoren om barn og unge som trenger samordnet bistand* Veileder.

- Helsedirektoratet (2015). Veileder om rehabilitering, habilitering, individuell plan og koordinator
- Midtsundstad, J. H. (2010). Barnehagen viktig i samarbeidet om barn med individuell plan, Første Steg, oktober/ november
- Midtsundstad, J.H. (2015). Bildung, - at risk in school organisations? In: C. Aprea & S. Hillen (Eds.) *Instrumentalism – where is Bildung left?*, 145 – 157.
- Midtsundstad, J. H. (2012) Patient or participant? How professionals construct the child with special needs. I: *When Education Meets the Care Paradigm*. Waxmann Verlag p. 93-112